

LBRIS

We know
books

David de Jong

MILIARDARII NAZIȘTI

Istoria întunecată a celor mai bogate dinastii germane

Traducere din limba engleză de Alina Popescu

Prefață de Florian Banu

CORINT
ISTORIE
—2023—

Cuprins

<i>Prefață</i> de Florian Banu	5
<i>Distribuția personajelor</i>	23
<i>Prolog – Întâlnirea</i>	27
<i>Introducere</i>	33
PARTEA I – „Întruchiparea mediocrității”	43
PARTEA a II-a – „Obsesia național-socialistă va trece curând”	111
PARTEA a III-a – „Copiii s-au făcut de acum bărbați”	177
PARTEA a IV-a – „Tu vei continua să trăiești”	229
PARTEA a V-a – Nouă zerouri	299
PARTEA a VI-a – Răfuială și ispășire	339
<i>Epilog – Muzeul</i>	383
<i>Anexă: Arborii genealogici</i>	385
<i>Mulțumiri</i>	388
<i>O notă despre surse</i>	391
<i>Note</i>	402
<i>Index</i>	447

Prolog

Întâlnirea

„Și iată-i cum stau netulburați, precum 24 de mașinării reci la porțile Iadului”.

– Éric Vuillard, *L'Ordre du jour*¹

Invitațiile, transmise telegrafic cu patru zile înainte, nu lăsau nici urmă de îndoială – îi chema Capitala. La ora 18 a zilei de luni, 20 februarie 1933, în jur de 20 dintre cei mai bogați și mai influenți afaceriști ai Germaniei naziste² soseau, pe jos sau în mașini conduse de șoferi, la întâlnirea de la reședința oficială a lui Hermann Göring, președintele Reichstagului, situată în centrul administrativ și economic al Berlinului. Între participanți se numărau Günther Quandt, textilist ajuns magnat al armelor și bateriilor; Friedrich Flick, magnat al oțelului; baronul August von Finck, mogul bavarez al finanțelor; Kurt Schmitt, director general al gigantului asigurărilor, Allianz; directori de la complexul chimic I.G. Farben și de la Wintershall, gigantul carbonatului de potasiu; și Gustav Krupp von Bohlen und Halbach, președintele imperiului Oțelăriilor Krupp.

Cu trei săptămâni înainte de această dată, Adolf Hitler venise la putere printr-o înțelegere de culise în urma căreia președintele

țării, Paul von Hindenburg, îl numise cancelar. Acum, conducătorul Partidului Național-Socialist dorea „să-și explice politicile”³ grupului de industriași, finanțiști, directori și moștenitori. Sau, cel puțin, asta le dăduse de înțeles. Afaceriștii sperau într-o reconfirmare a direcției economiei germane sub acest nou regim. Nu aveau s-o primească. Hitler își făcuse alte planuri, și pentru întrevederea aceasta, și pentru țară.

Oamenii de afaceri au sosit punctual la grandioasa reședință a lui Göring, o clădire cărămizie situată pe malul drept al râului Spree, chiar lângă Reichstag. Dar au fost ținuți să aștepte, o situație neobișnuită și neplăcută pentru magnații aceștia lipsiți de răbdare. Gazda nu le-a ieșit în întâmpinare decât la 15 minute după ora stabilită pentru începere. La „remorcă” era Walther Funk⁴, șeful serviciului de presă al lui Hitler, scund, îndesat și cu un început de chelie. Proaspătul cancelar a ajuns încă și mai târziu, însoțit de Otto Wagener, principalul său consilier economic. Maestru de ceremonii era Hjalmar Schacht, fost președinte al Reichsbank, banca centrală a Germaniei (întâmplător, de față erau patru viitori miniștri ai afacerilor economice: Funk, Schacht, Göring și Schmitt, directorul Allianz). Reuniunea aceasta era fructul anilor de temeinică muncă de construcție, ani în care oamenii lui Hitler cultivaseră relațiile cu magnații germani pentru a le spori acestora entuziasmul față de cauza nazistă.

După ce a dat mâna cu afaceriștii, Hitler s-a lansat într-o declanșată cuvântare de o oră și jumătate, rostită fără intonație sau pauze. Dar în locul expozeului de politici făgăduit, führerul le-a prezentat un cuprinzător diagnostic al situației politice actuale. Anul 1918 fusese un moment de cotitură, cu urmări catastrofale în istoria Germaniei, marcat de înfrângerea imperiului în Primul Război Mondial și de revoluția din Rusia, care îi adusese pe comuniști la putere. În opinia lui, venise vremea reglării definitive de conturi între stânga și dreapta politică⁵.

Hitler a argumentat că, susținându-i ascensiunea la conducerea țării, mogulii vor susține în fapt firmele, averile lor și pe ei înșiși.

— Inițiativa economică privată⁶ nu este viabilă în era democrației, a susținut cancelarul în vârstă de 43 de ani. Ea nu se poate concepe decât în condițiile în care poporul are o idee sănătoasă despre autoritate și personalitate. Toate lucrurile pozitive, bune și valoroase, care s-au realizat în lume în domeniile economiei și culturii, decurg numai și numai din importanța personalității.

Nu a spus nimic despre desființarea sindicatelor, reînarmare, război sau înlăturarea evreilor din viața națiunii, dar a lăsat să se întrevadă ceea ce avea să urmeze:

— Dacă vrem să zdrobim definitiv tabăra adversă, trebuie mai întâi să câștigăm puterea deplină⁷.

Către sfârșitul discursului, Hitler a expus și modul în care se va realiza acest obiectiv. Peste doar două săptămâni, la 5 martie 1933, poporul va hotărî soarta țării prin vot, în cadrul unor alegeri naționale – „ultimele alegeri”⁸, potrivit lui. Într-un fel sau altul, democrația va cădea. Proaspătul cancelar al Germaniei intenționa s-o înlătore cu totul și s-o schimbe cu o dictatură.

— Indiferent de rezultat, a avertizat el, nu se va da un pas înapoi. [...] Posibilitățile sunt numai două: fie presăm adversarul să se retragă pe temeuri constituționale [...], fie se va duce o luptă cu alte arme, care ar putea reclama sacrificii mai mari.

Adică, dacă alegerile nu-i aduceau partidul la putere, între stânga și dreapta politică va izbucni cu siguranță un război civil. Și a încheiat într-o notă poetică:

— Sper că poporul german va înțelege măreția clipei. De el atârnă soarta următorilor 10, probabil chiar 100 de ani.

Gustav Krupp, magnatul armamentului și oțelului, era, în calitate de președinte al Asociației Naționale a Industriei Germane, *primum inter pares* în acest grup și totodată purtătorul de cuvânt. În vederea acestei reuniuni, prima lui întâlnire cu Hitler,

industriașul în vârstă de 62 de ani pregătise un cuprinzător memoriu privitor la politicile economice. Însă cum noul cancelar tocmai chemase la înlăturarea democrației în Germania, Krupp a socotit că era mai înțelept să nu inițieze un dialog pe marginea plicticoaselor detalii teoretice. În schimb, i-a mulțumit cu sfială cancelarului, în numele celor prezenți, „pentru o imagine atât de clară a originii”⁹ ideilor sale. Și a încheiat cu anoste remarci generale despre necesitatea unei rezolvări rapide a problemelor politice din țară și a unui stat puternic, care va ajuta „economia și afacerile să se dezvolte și să prospere”.

După ce a ascultat remarcile lui Krupp, cancelarul de origine austriacă nu a preluat nicio întrebare din rândurile auditoriului și nici nu a dezvăluit adevăratul scop al întâlnirii. A plecat, lăsând lucrul în seama gazdei evenimentului, Göring.

Acesta a deschis subiectul cu o binevenită promisiune de stabilitate. I-a asigurat pe giganții industriei și finanțelor „că, odată cu pacificarea politică, economi[a] internă se va liniști și ea”¹⁰. Nu se vor face niciun fel de „experimente” economice, i-a asigurat el. Pentru a garanta însă un climat favorabil afacerilor, noua coaliție condusă de Hitler trebuia să iasă învingătoare în alegeri. Președintele Reichstagului a trecut apoi la chestiunea principală: Partidul Nazist avea nevoie de bani pentru campania electorală. Deoarece banii contribuabililor și fondurile statului nu puteau fi folosite în scopuri politice, „alte cercuri, neimplicate în această bătălie politică, ar trebui să facă măcar sacrificiile financiare atât de necesare în aceste momente”.

Concluzia gazdei o evoca pe cea a cancelarului: era mai mult decât rezonabil să se ceară de la acești titani „sacrificii financiare”, dat fiind că „alegerile din 5 martie vor fi cu certitudine ultimele din următorii 10 ani, probabil chiar din următorii 100 de ani”¹¹. După ce și-a încheiat remarcile, Göring a părăsit încăperea, lăsându-și invitații năucii, meditând asupra multor lucruri.

A luat apoi cuvântul mustăciosul economist Hjalmar Schacht. Spre deosebire de antevorbitori, el a trecut direct la subiect și a propus alcătuirea unui fond electoral¹² de trei milioane de mărci imperiale (cam 20 de milioane de dolari în banii actuali) în beneficiul Partidului Nazist și al partenerului de orientare și de coaliție, Partidul Popular Național German, de care naziștii încă aveau nevoie pentru a conduce țara. Dar zilele lui erau numărate.

Oamenii de afaceri și-au împărțit pe loc sumele. Industria extractoare a cărbunelui și cea a minereului de fier din bazinul Ruhr urmau să contribuie cu un milion de mărci, iar industria chimică și cea a extracției de potasă cu 500 000 de mărci fiecare. Al treilea milion avea să vină de la industria extractoare a lignitului, de la producătorii de mașini și de la firmele de inginerie mecanică și electrică. Participanții s-au înțeles ca 75% din bani să meargă la Partidul Național-Socialist. Sfertul rămas îi va reveni partenerului de coaliție. În încheiere, Schacht a rostit replica cea mai scurtă, dar și cea mai costisitoare a seriei:

— Și acum, domnilor, treceți la casa de marcat!¹³

Invitația la o discuție despre politicile economice fusese, în realitate, un pretext puțin voalat pentru solicitarea unor contribuții de milioane la un fond electoral secret. Dar Hitler și Göring omiseseră voit un amănunt important: criza financiară în care se găsea Partidul Nazist. Avea datorii de peste 12 milioane de mărci¹⁴, iar puținele lichidități la îndemână nu erau nici pe departe suficiente pentru organizarea unei campanii electorale naționale. Problema își va găsi însă curând rezolvare. În zilele și săptămânile care au urmat reuniunii, mulți dintre participanții la aceasta, prin intermediul companiilor și asociațiilor din domeniile lor, au virat sume importante într-un cont deschis de Schacht la Delbrück Schickler, o bancă berlineză particulară. Era limpede că magnații nu aveau nicio remușcare să finanțezeuciderea democrației lor. Cele mai însemnate donații i-au venit Partidului Național Socialist de la asociația industriei miniere

(600 000 de mărci imperiale) și de la I.G. Farben (400 000 de mărci imperiale)¹⁵.

La 21 februarie 1933, o zi după reuniune, Joseph Goebbels, 35 de ani, care era gauleiterul (conducător regional) Berlinului și creierul mașinii de propagandă naziste cu sediul în capitală, scria următoarele: „Göring aduce vestea bună că sunt disponibile trei milioane pentru alegeri. Grozav! Alertez imediat întreg serviciul de propagandă. Iar peste un ceas, mașinile duduie. Acum vom pune în mișcare o campanie electorală. [...] Astăzi, munca e o plăcere. Avem banii”¹⁶. Goebbels începuse însemnarea aceasta cu o zi înainte, descriind atmosfera depresivă de la sediul din Berlin, cauzată de lipsa banilor. Câte se pot schimba în 24 de ore!

Introducere

În ziua de 8 mai 2019, Verena Bahlsen, moștenitoarea de 26 de ani a companiei Bahlsen, celebrul producător german de biscuiți și napolitane, urca pe scena unei conferințe de marketing digital, organizată la Hamburg, pentru o alocuțiune despre producția alimentară sustenabilă, transmisă în direct pe internet. Hainele în culori discrete – o salopetă din denim albastru și o maletă pe gât neagră, peste care îmbrăcase un sacou negru – erau în puternic contrast cu părul roșcat ondulat și cu pistruii pronunțați. A luat cu încredere un microfon, dar, la câteva minute după ce-și începuse intervenția, s-a abătut de la subiect ca să răspundă unui politician socialist, care vorbise mai devreme despre ideea proprietății comune asupra celor mai mari companii germane, cum ar fi BMW.

— Eu sunt capitalistă, a declarat Verena. Dețin un sfert din Bahlsen și sunt foarte bucuroasă de asta. Firma ar trebui să fie și în continuare proprietatea mea. Vreau să fac bani și să cumpăr iahturi din dividende¹.

Neașteptata remarcă a iscat pe loc reacții furioase în rețelele de socializare. Cum îndrăznește să se laude cu averea ei, mai ales când se știa că, în timpul celui de-Al Doilea Război Mondial, familia Bahlsen folosisese mână de lucru forțată? Câteva zile mai târziu, Verena Bahlsen a respins criticile în comentarii făcute

pentru *Bild*, cel mai important tabloid din Germania: „Asta s-a întâmplat înainte să mă nasc eu și am plătit mâna de lucru forțată la fel ca pe lucrătorii germani și i-am tratat bine. Bahlsen nu are de ce se rușina”².

Izbucnise un scandal. Verena comisese poate cea mai gravă ofensă morală din Germania zilelor noastre: a demonstrat ignoranță în privința epocii naziste. Nu era niciun secret că afacerea familiei Bahlsen, asemenea celor mai multe companii germane, beneficiase de pe urma sistemului nazist de muncă forțată, în cadrul căruia milioane de străini au fost răpiți din țările lor și obligați să muncească în fabricile germane, adesea în schimbul unor salarii de mizerie și în condiții abominabile. În cazul familiei Bahlsen, în jur de 700 de muncitoare, majoritatea poloneze și ucrainene, fuseseră deportate la fabrica lor de biscuiți din Hanovra, unde au fost prost plătite și prost tratate³. Comentariile Verenei au ținut prima pagină a ziarelor din lumea întreagă, iar efectul lor negativ nu a întârziat să se manifeste. Istoricii și politicienii le-au condamnat. S-a făcut apel la boicotarea produselor Bahlsen.

În câteva zile, un șir de limuzine Mercedes negre se oprea la intrarea în clădirea din cartierul berlinez Prenzlauer Berg, în care locuia Verena, ca s-o ducă înapoi acasă, la Hanovra. Ulterior, prin intermediul companiei, Verena a emis o declarație publică în care își cerea iertare. Însă reporterii revistei *Der Spiegel* au făcut săpături mai adânci⁴ și au descoperit că bunicul și străunchii Verenei, cei care s-au aflat la conducerea afacerii de familie în anii celui de-Al Treilea Reich, fuseseră membri ai Partidului Național-Socialist Muncitoresc German (NSDAP, pe scurt Partidul Nazist) și donaseră bani SS-ului, atotputernica organizație paramilitară din Germania nazistă. Multe dintre muncitoarele ucrainene deportate la fabrica din Hanovra lucraseră la o fabrică de biscuiți expropriată din Kiev, preluată de Bahlsen. După război, bărbații familiei negaseră, la fel ca multe milioane

de germani, orice acuzație de complicitate cu naziștii și scăpaseră lașna curată.

Pe măsură ce creștea indignarea publică, familia Bahlsen a folosit o metodă sigură de calmare a spiritelor. Prin intermediul companiei, au anunțat angajarea unui eminent istoric german care să investigheze independent întreaga istorie a firmei și a familiei, inclusiv acțiunile lor din anii nazismului. Rezultatele acestei investigații urmau a fi publicate într-un studiu disponibil oricui dorea să-l citească. Anunțul a dat roadele scontate, iar controversa s-a stins. Dar eu știam încotro se îndreptau lucrurile.

Mă angajasem la *Bloomberg News* cu ani în urmă, la sfârșitul lui noiembrie 2011. Făceam parte dintr-o echipă de reporteri nouă, care investiga averi ascunse, miliardari și afaceri de familie de câteva ori mai mari decât Bahlsen. Am început la biroul din New York în săptămâna care a urmat înlăturării violente de către poliție a membrilor mișcării Occupy Wall Street, din Parcul Zucotti, în chiar inima districtului financiar al Manhattanului. În anii ulteriori crizei financiare, tensiunea dintre cei 1% și cei 99% devenise palpabilă pe întreg globul. Deși fusesem angajat să mă ocup de dinastia americană precum Koch și Walton (deținătoarea lanțului de magazine Walmart), mi s-a cerut curând să trec în fișa postului și națiunile germanofone, eu fiind olandez.

Am acceptat, deși nu-mi făcea nicio plăcere. Brutala ocupație a țării mele natale de către Germania, între mai 1940 și mai 1945, marcaseră profund generațiile de dinaintea mea și lăsase urme adânci în conștiința națională. În vremurile acelea, „ei” ne ocupaseră și ne jefuiseră țara. În copilăria mea din Amsterdamul anilor '90, i-am văzut cum ne „invadau” plajele în timpul vacanțelor de primăvară și de vară și, încă mai grav, cum ne băteau adesea la fotbal (încă o mai fac).

Dușmănia mea copilăroasă față de germani era alimentată de experiențele familiei din anii războiului. În 1941, bunicul din

partea mamei, protestant și încă neînsurat, a încercat să fugă din Olanda⁵ în Anglia, pe calea apei, împreună cu cel mai bun prieten al lui. Planul lor era să se înroleze în Forțele Aeriene Regale, însă ambarcațiunea lor a fost împinsă de vânt înapoi la țarm. Au fost arestați de niște soldați germani și condamnați pentru delictе politice. Bunicul a stat doi ani în captivitate și a fost obligat să muncească la o oțelărie din Bochum. Acolo, s-a îmbolnăvit de tuberculoză. Când a fost eliberat, era extrem de slăbit, fiind la un pas de moarte.

Părinții tatălui meu, ambii evrei, au fost despărțiți în anii războiului⁶. Bunicul deținea și administra niște fabrici de dantelă și ciorapi de damă, aflate în apropierea graniței germano-olandeze. După exproprierea firmei, a reușit să găsească o ascunzătoare în centrul Amsterdamului. În 1942, bunica, originară din Elveția, a încercat să ajungă în țara natală împreună cu mătușa mea, în vârstă de trei ani, și cu încă o persoană. Au fost arestați cu toții de Gestapo (poliția secretă nazistă) la granița franco-elvețiană. Unui ofițer i s-a făcut milă de bunica și de fetița ei și le-a eliberat. Au reușit să treacă granița în Elveția. Complicele lor în această tentativă de evadare, un binescunoscut pictor, n-a avut noroc. A fost urcat într-un tren cu destinația Sobibor, lagărul de exterminare din Polonia ocupată, unde a fost ucis.

În ciuda tuturor suferințelor îndurate în anii războiului, bunicii mei au fost extraordinar de norocoși. Bunicul evreu și-a regăsit soția și fetița după eliberarea Europei și și-a recăpătat fabricile de ciorapi. Din nenorocire, tatăl lui murise în lagărul de concentrare Bergen-Belsen. Părinții tatălui meu nu au purtat ranchiună pentru pierderea celor dragi, uciși de naziști. Nici bunicul matern nu a purtat ranchiună pentru timpul petrecut în captivitate în Germania. Înainte să i se răpească libertatea, se îndrăgostise de fata din vecini. S-a vindecat de tuberculoză la un sanatoriu elvețian, vegheat tot timpul de bunica mea. Curând după însănătoșirea lui, s-au căsătorit.

Parinții mei s-au născut la câțiva ani după încheierea războiului. Una peste alta, bunicii mei și-au clădit o viață frumoasă pentru ei, pentru copiii lor și pentru mine.

Bunicul matern avea însă un mod discret de a se „răzbuna” pe germani – făcea tot timpul bancuri pe seama lor. Mândru patriot, a fost eroul copilăriei mele. El și bunica trăiau la o fermă dintr-un sătuc cu 300 de locuitori, nu departe de plajele căutate de germani.

— Începe iarăși invazia, glumea el în fiecare primăvară.

Îmi cerea să-i promit că nu-i voi lua în serios pe germani, fiindcă ei înșiși se luau prea în serios. I-am jurat, cu mâna pe inimă, că n-am s-o fac.

— Umorul este cea mai dulce răzbunare, îmi spunea.

Odată cu noua sarcină adăugată la fișa postului, am ajuns să-i iau pe germani foarte în serios. Mai ales pe cei din marile afaceri și finanțe. În vara lui 2012, mă documentam pentru un reportaj, când am dat peste site-ul obscur al unei companii. „Harald Quandt Holding” scria pe pagina de început. Valoarea declarată a activelor diverselor ei firme de investiții era de 18 miliarde de dolari. Cum oare izbutise o anonimă companie germană de familie, cu un site anemic, de numai o pagină, să investească sumele acestea colosale? Mergând pe firul întrebării, am ajuns la istoria prezentată în cartea de față.

Am descoperit că ramura aceasta a dinastiei Quandt cobora dintr-o anume Magda Goebbels⁷, Prima Doamnă (neoficială) a celui de-Al Treilea Reich și soția ministrului propagandei, Joseph Goebbels. Fiul Magdei, Harald, a fost singurul dintre cei șapte copii ai ei care a supraviețuit războiului. Unicul vlăstar al primului ei mariaj, cu industriașul Günther Quandt, a crescut în casa lui Goebbels, însă nu a fost membru al Partidului Nazist. Harald a mai avut, de fapt, un frate vitreg mai mare, pe Herbert Quandt, care, la ani buni după război, a salvat BMW-ul de la faliment. În 2012, tinerii moștenitori ai lui Herbert încă alcătuiau cea mai

bogată familie din Germania, deținând un control aproape majoritar asupra companiei BMW, în vreme ce moștenitorii fratelui vitreg administrau un holding „mai mic”, într-un orașel balnear din vecinătatea Frankfurtului.

În 2007, dinastia Quandt a făcut o mișcare asemănătoare celei a familiei Bahlsen, angajând un profesor universitar de istorie pentru a-i cerceta trecutul nazist. Hotărârea a fost luată în urma unui documentar de televiziune care făcea lumină în privința legăturilor dinastiei cu Al Treilea Reich, punând accentul pe producția masivă de armament, pe utilizarea mâinii de lucru forțate și în sclavie, și pe confiscarea firmelor deținute de evrei. La conducerea companiilor implicate în aceste activități erau Günther și Herbert Quandt.

Ce m-a frapat în cursul scrierii reportajului a fost continua lipsă de transparență istorică în rândurile membrilor ramurii mai bogate a dinastiei Quandt, cea care deține compania BMW, chiar și după publicarea, în 2011, a studiului comandat de familie (al cărui scop declarat era „deschiderea”)⁸. Studiul dezvăluia că patriarhii familiei au comis multe alte crime în anii nazismului. Mai mult, așa cum aveam eu însumi să descopăr, nu erau singurii. Alte dinastii antreprenoriale germane au prosperat și ele sub Al Treilea Reich, ajungând să controleze uriașe averi la nivel mondial, tot timpul luptându-se ori eșuând flagrant să-și înfrunte trecutul întunecat.

Istoriile acestea nu au fost niciodată prezentate publicului cititor din afara Germaniei. Familiile în cauză dețin și astăzi miliarde de euro și de dolari. Unii dintre descendenții lor nu mai dețin afaceri, ci doar își administrează averea moștenită. Mulți însă dețin mărci binecunoscute, ale căror produse împânzesc globul: de la mașinile pe care le conducem la cafeaua și berea pe care le consumăm, de la casele în care stăm cu chirie la pământurile pe care locuim și la hotelurile unde ne facem vacanțele sau ne cazăm în deplasări. Articolele mele se ocupau în principal de

LBRIS | We know
books

finanțele acestor familii. În fond, lucrăm la Bloomberg. Dar prezentarea aceasta lăsa cele mai fascinante întrebări fără răspuns. Cum au ajuns capii lor pe culmi de putere încă și mai înalte în anii hitlerismului? De ce li s-a îngăduit celor mai mulți să trăiască nestingheriți după căderea nazismului? Și de ce, după atâtea decenii, mulți dintre moștenitorii lor fac atât de puțin ca să recunoască public crimele înaintașilor, proiectând o imagine a istoriei care lasă aceste chestiuni în umbră? De ce fundațiile lor caritabile, premiile jurnalistice și sediile lor poartă încă numele patriarhilor colaboraționiști?

Răspunsul la toate aceste întrebări se găsește, măcar în parte, în paginile cărții de față, în istoria originilor unora dintre cele mai bogate dinastii germane, care și astăzi controlează întregi sectoare ale economiei mondiale. Mai exact, răspunsul se află în poveștile patriarhilor acestor dinastii, care au acumulat bani și putere fiind complici la atrocitățile celui de-Al Treilea Reich. Născuți în perioada imperială a Germaniei sau în preajma acesteia, bărbații respectivi au intrat în rândurile elitei antreprenoriale în perioada de instabilitate care a urmat Primului Război Mondial. La instalarea regimului nazist, în 1933, erau deja industriași, finanțiști, producători de alimente ori de mașini în toată puterea cuvântului, deși unii abia-și începeau cariera de moștenitor al unui părinte autoritar. Magnații aceștia au colaborat cu regimul lui Hitler în anii premergători războiului și după aceea, îmbogățindu-se pe sine și companiile lor din producția de armament, utilizarea mânăii de lucru forțate și în sclavie și acapararea firmelor deținute anterior de evrei și neevrei, în Germania și în teritoriile ocupate.

Unii au fost naști convinși, care au îmbrățișat fără rezerve ideologia hitleristă. Majoritatea erau însă simpli oportuniști, dornici să-și extindă cu orice preț imperiile economice. Cu toții au intrat în Partidul Nazist, în SS ori în ambele. Aceasta este istoria întunecată a dinastiei Quandt de la BMW, a familiei Flick, fosta